

Зі списку мінеральних палив, Україна у Америки купує вугілля, без якого країна залишилася в зв'язку з військовим конфліктом на Донбасі. У 2019 році Україна посіла серед покупців американського вугілля п'яте місце (7,8 відсотка).

Обсяги послуг, що імпортуються з США, виросли за 5 років на 72,68%. При цьому, частка імпорту послуг з США складає 7,14%, а імпорт товарів 5,4%.

США є також одним із головних партнерів України в імпорті послуг. В 2019 р. на США припадало 7,14 % від загального обсягу одержаних Україною послуг. США надають українським партнерам державні (понад 30 %), фінансові (понад 27 %), різні ділові, професійні та технічні послуги, роялті, ліцензійні та транспортні послуги. У 2019 р. обсяги експорту та імпорту послуг мали тенденцію до зростання.

Таким чином, можна зробити висновок, що активний розвиток українсько-американської торговельної співпраці існує внаслідок ліквідації проблем дискримінаційного характеру, з якими стикалися українські виробники і підприємства в США (антидемпінгові розслідування тощо). Проте зберігаються певні суперечності, які призводять до гальмування розвитку торговельних відносин, до росту негативного сальдо в українсько-американській торгівлі товарами.

Література:

1. Козак Ю.Г. Міжнародна торгівля : підручник. Київ : ЦУЛ, 2011. 512с.
2. Кулицький С. Зовнішня торгівля України: стан, проблеми й перспективи. *Україна: події, факти, коментарі*. Київ, 2018. № 10. С. 39-52.
3. Чернега О.Б. Міжнародна торгівля як джерело та чинник сталого розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Херсон, 2015. № 12. С. 32-38.
4. Офіційний сайт Всесвітньої організації торгівлі (WTO – World Trade Organization). URL: <https://www.wto.org>

Полторак А.С.,

д.е.н., доцент, доцент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Окремі аспекти проблеми аналізу наслідків глобалізаційних процесів у фінансовій сфері розглядалися у працях П. Саблука, О. Білоруса, В. Власова [13], Л. Ковалю, С. Романчука, І. Фабрики [5], В. Микитася [7], О. Полуяктової [11], Чжунда Лі та Лу Лю [3], Лі Шен [4] та інших дослідників. З метою аналізу глобалізації як фактору впливу на формування фінансової безпеки держави, на нашу думку, доцільно розглянути етимологічні особливості цього поняття, що становить інтерес як з наукової, так і з практичної позицій [8].

Як зазначає О. Пономаренко [12, с. 104], лексема глобалізація походить від «globus» (земна куля) та, відповідно, «global» (глобальний). Надалі було утворено іменник «globalization» та дієслово «globalize». Одним із перших термін «глобалізація» було використано Маршаллом Маклюеном [6, с. 139-148], яким зазначено, що часові та просторові бар'єри долаються, перетворюючи земну кулю на віртуальне «глобальне село», завдяки засобам масової інформації. Автор оцінював глобалізацію як позитивне явище, яке є знаряддям впливу на національні мови та культури, джерелом культурної інтеграції.

Швейцарський економічний інститут за участю Федерального Швейцарського технологічного інституту вже протягом 16 років визначає індекс рівня глобалізації для країн світу, охоплених даним дослідженням, які надалі розташовуються в рейтингу [2], в якому зазначено місце держави серед інших держав дослідження на підставі спеціалізованих баз даних МВФ, Світового банку, Міжнародного телекомунікаційного союзу, ООН, інших статистичних інститутів та міжнародних організацій.

Так, KOF Index of Globalization (індекс рівня глобалізації країн світу) базується на економічних, політичних та соціальних аспектах глобалізації. Зауважимо, що значення індексу рівня глобалізації країн світу, який є комбінованим показником інтеграційних масштабів певної держави у світовий простір, зростають, починаючи з 1970-х років, однак, особливий імпульс це зростання отримало разом із завершенням «холодної війни».

Індекс глобалізації базується на 24 базових індикаторах, що характеризують соціальні, економічні та політичні аспекти глобалізаційного процесу. Так, показники економічної глобалізації систематизують інформацію стосовно рівня міжнародної активності певної держави, обсягів її міжнародної торгівлі та інвестицій, торговельних потоків, тарифної політики, податків та обмежень у сфері міжнародної торгівлі.

Індикатори соціальної глобалізації узагальнюють інформацію щодо частки іноземного населення, рівня культурної інтеграції, міжнародних особистих контактів та обсягу телефонного трафіку, міжнародного туризму, транскордонних грошових переказів, поштових відправлень, розвитку інформаційно-комунікаційної інфраструктури та інформаційних потоків.

Індикатори політичної глобалізації узагальнюють інформацію щодо членства держави в міжнародних організаціях, ратифікації міжнародних багатосторонніх договорів, участі в міжнародних місіях, кількості посольств й іноземних представництв в країні.

Так, індекс глобалізації визначається як сума проаналізованих груп індикаторів з коефіцієнтами вагомості 36 %, 39 % та 25 % відповідно. Аналіз динаміки показників індексу глобалізації свідчить про те, що до 1996 р. показник Україні був нижчим за середній рівень у світі, але надалі темпи зростання даного індикатора зросли, що призвело до суттєвого перевищення значення індексу в Україні у порівнянні зі середньосвітовим рівнем [2]. У міжнародному рейтингу економічної свободи країн, що формується «The Wall Street Journal» та фондом «Heritage Foundation», 180 досліджуваних країн розподіляються на 5 груп:

– держави з вільною економікою (free, індекс у діапазоні 80-100), серед яких: Сінгапур; Нова Зеландія; Швейцарія; особливий адміністративний район Гонконг; Австралія; Ірландія;

– держави зі здебільшого вільною економікою (mostly free, індекс у діапазоні 70-79.9), до якої включено 28 країн, серед яких: Люксембург; Швеція; Канада; Сполучені Штати Америки; Норвегія; Німеччина та інші;

– держави з помірно вільною економікою (moderately free, індекс у діапазоні 60-69.9), до якої включено 62 держави, серед яких: Румунія; Казахстан; Польща; Болгарія; Угорщина, Франція та інші;

– держави зі здебільшого невільною економікою (mostly unfree, індекс у діапазоні 50-59.9), до якої включено 63 держави, серед яких: Камбоджа; Молдова; Білорусь; Греція; Монголія; Україна (з індексом 51,9, місце 150 зі 180 країн) та інші;

– держави з абсолютно залежною економікою (repressed, індекс у діапазоні 40-49.9), до якої включено 21 держави, а саме: Нігерія; Судан; Чад; Північна Корея та інші.

Україна займає останню позицію серед 44 країн Європи, 150 позицію серед 180 досліджуваних країн, відповідно, її загальна оцінка незалежності економіки від держави є нижчою за регіональні та середні показники. Звернено увагу на те, що в Україні був досягнутий прогрес у здійсненні реформ, однак, щоб зробити країну демократичнішою, успішнішою та прозорішою, необхідні боротьба з корупцією, приватизація державних підприємств, розвиток ринків капіталу та вдосконалення законодавчої бази.

Серед безумовних переваг глобалізації доцільно виділити: формування глобальної мережі інформації; логістичні та транспортні переваги; розвиток інвестиційного механізму та прискорення введення інновацій; участь країн у світовій торгівлі, що у своїй сукупності призводить до того, що світ стає взаємозалежним та взаємопов'язаним [8].

Недоліками глобалізації для країн, що розвиваються, є: суттєве зростання конкуренції між компаніями та країнами; різні умови праці для громадян різних країн; соціальна напруженість, викликана в т. ч. втратою робочих місць в розвинених країнах; погіршення стану навколишнього середовища внаслідок розвитку логістики та запуску нових виробничих одиниць; перенасичення світового ринку [8].

На нашу думку, глобалізаційні процеси спричиняють неоднозначний вплив на стан фінансової безпеки держави, що обґрунтовує необхідність враховувати потенційні виклики, спричинені глобалізаційними умовами, які можуть стрімко перерости в реальні загрози, а саме: зміна базових принципів фінансової безпеки; активізація відтоку інвестицій з реального сектору економіки; формування інфляційно-девальваційної спіралі; зростання державного боргу та посилення дефолтних ризиків; формування залежності національних фінансових процесів від світових фінансових криз інших країн; розширення діяльності транснаціональних компаній.

Література:

1. Akerlof G. A., Shiller R. (2010). *Animal Spirits: How Human Psychology Drives the Economy, and Why It Matters for Global Capitalism* Book. Princeton University Press.
2. Gygli S., Florian H., Jan-Egbert S. The KOF Globalisation Index – Revisited, KOF Working Paper. 2018. No. 439. URL: <https://doi.org/10.3929/ethz-b-000238666> (Accessed 16 July 2019).
3. Li Zh., Liu, L. Financial globalization, domestic financial freedom and risk sharing across countries. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*. 2018. Vol.55. pp. 151-169. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2018.04.003>.
4. Sheng Li. Theorizing income inequality in the face of financial globalization. *The Social Science Journal*. 2015. vol. 52. iss. 3. pp. 415-424. <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2014.06.003>.
5. Коваль Л. А., Романчук С. А., Фабрика І. В. Фінансова глобалізація: загрози і переваги для інвестиційної безпеки України. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2012. Вип. 21. С. 224-230.
6. Маклюэн М. Галактика Гутенберга. Становление человека печатающего = The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man. М.: Гаудеамус, 2013. 496 с.
7. Микитась В. В. Глобалізація як контекст формування економічної політики держави. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 4. С. 11-14.
8. Полторак А. С. Финансовая глобализация как фактор влияния на финансовую безопасность государства. *Universitatea Agrară de Stat din Moldova. Lucrări științifice : [în vol.] / Univ. Agrară de Stat din Moldova, Fac. de Economie ; red.-șef : Liviu Volconovici. Chișinău : UASM, 2018. С. 378–381.*
9. Полторак А. С., Головка М. Й. Трансформація системи оподаткування майна в умовах фіскальної децентралізації в Україні. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 9 (195). С. 79–91.
10. Полторак А. С. Оподаткування як елемент фінансового регулювання розвитку інтелектуального капіталу в Україні. *Фінансовий простір*. 2016. № 3 (23). С. 33-38.
11. Полуяктова О. В. Глобалізація економіки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки*. 2016. Вип. 17(3). С. 21-24.
12. Пономаренко О. І. Еволюція поглядів наукової спільноти на поняття «глобалізація». *Лінгвістичні дослідження*. 2016. Вип. 44. С. 103-107.
13. Саблук П. Т., Білорус О. Г., Власов В. І. Глобалізація і продовольство : монографія. К. : ННЦ ІАЕ. 2008. 50 с.